

دەرگاكانی دەر فەت بۆ بەشداری کاریگەرانهی كۆمهڵگهی مهدهنیی
عێراقیی له پرۆسهكانی دادپهروهریی گواستراوه و دادپهروهریی
نۆژهنكر دهنه هدا

پاشخان

له ماوهی ۳۰ سالی رابردودا، بهشیکی زور له دانیشتوانی عیراق بهر شالای دژوار و نهپسارهی پیشیلکاراییهکانی مافی مرۆف کهوتون. سهکوتکاراییهکانی رژی بهعس، توندوتیژی کۆدهتایی و خێلهکیهکان تهقیهه دوابهدهی رووخانی سهدام حوسین، دروستیونی پیکدادانهکانی داعش، بهکارهینانی هیزی ویرانکه بهر مهنکار بوونهوهی خۆپیشاندهران له ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰. ئەزمونه راستهوخ و ناراستهوخکانی توندوتیژی وها بهرفراوان و گهمره تهشهنه سهند بۆ زهنگیکی ناگادار کردنهوهی پهرتبوون و لیکترازانی گرووپه کۆمه‌لایهتییه جیاوازمکان. پهیهندی و کارتیگیری نیوان ئەم کۆمه‌لگه جیاجیایانه به زوری به گرژی و ئالۆزییهکانهوه هئیلی بۆ کیشراوه و ناسینراوه. پیکدادانهکانی ئەم دواییانه لهگه‌ل داعس هس بارودوخهکی ویرانتر کرد، وه ئەمهش مهنترسییهک دمخاته بهردهم پیکهوه‌ژبانی ناشتیبانه له هه‌رمه‌که‌دا. دواچار، کاریگیری نهرینی گهنده‌لکاری، په‌رته‌وازی و پیشیلکاری به‌ر موهندووه‌مکانی مافه‌ نابووری و کۆمه‌لایهتییه‌کانی تاک، خیزان و کۆمه‌لگه‌کان وا دیاره گه‌شتمه‌ ناستیکی دژوار.

ده‌باره‌ی نێمه

ده‌زگای ژبان بۆ مافه‌کانی مرۆف ریکه‌راویکی خیرخوازییه، که پشتگیری له رزگاربوونی پیشیلکاراییه‌کانی مافی مرۆف ده‌کات، به‌رگری له نازدیی به‌رته‌یه‌کان ده‌کات، و به‌ها دیموکراتییه‌کان له سه‌رانسه‌ری کوردستان-عیراق، عیراق و سواریا به‌رموینش ده‌بات. **هاوپه‌یمانی بۆ قهره‌بووکردنه‌وه‌ی دادپه‌روهرانه (C4JR)** هاوپه‌یمانییه‌کی ریکه‌راوه‌ ناخکومییه‌کانی عیراقه که داوی قهره‌بووکردنه‌وه‌ی گشتگیری بۆ قوربانانی مه‌ده‌نی تاوانی درنده‌یی ده‌کهن که له کاتی شه‌ری داعیش له عیراق نه‌جامدراون.

مه‌به‌سته‌کانی پروژه

له تشرینی به‌کمی ۲۰۲۱ تا مانگی ئابی ۲۰۲۲ دامه‌زراوه‌ی ژبان بۆ مافه‌کانی مرۆف پروژه‌یه‌کی جیبه‌جی کرد که ئامانجی سه‌رکه‌ی بریتی بوو له بنیاتنانی توانا‌کانی ریکه‌راوه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی عیراق بۆ ده‌ستپشانکردن و په‌ر په‌یدانی ریزیاری گشتگیری و له خواره‌وه‌ بۆ سه‌رمه‌وه‌ بوو، رچه‌ی هه‌ستباری پرسی دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌دا. ئەم پروژه‌یه که له‌لایهن ئازانسی نه‌لمانیا بۆ هاوکاری نیوده‌وه‌تی (GIZ) پشتگیری ده‌کرا، زه‌مینه‌سازی بۆ هه‌ول و په‌ر سه‌ی ناشته‌وایی فراوانتر له‌سه‌ر بنه‌مای کۆمه‌لگه‌ دانابوو که به‌رمو ناشتی نهرینی ده‌گه‌یه‌ن. ئەم جوهره‌ په‌ر سه‌نه‌ پنیوسته‌ گرژییه نه‌مه‌وه‌یه‌کان/ناینییه‌کان کهم بکاته‌وه، ناسانکاری بۆ گه‌رانه‌وه‌ به‌سه‌لامه‌تی بۆ نه‌ر که‌سه‌نه‌ بکات که هه‌شتا ناوارهن، زه‌مینه‌ی ناشتی به‌رده‌وام دابنن بکات و یه‌که‌رتووی کۆمه‌لایه‌تی و هاوسه‌نگی نیوان کۆمه‌لگه‌کان به‌رموینش ببات. نه‌که‌ترانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی، سه‌رکه‌ده‌کانی کۆمه‌لگه‌، ده‌سه‌لاتداری ده‌وه‌ت، گروپه‌کانی رزگار بووان هه‌موویان رۆلیان هه‌یه، چونکه به‌شداریکردنی ناشته‌واییانه ده‌توانیت بارودوخێک دروست بکات که دووباره‌بوونه‌وه‌ی مملاتی نه‌گه‌ر مه‌حال نه‌بیت ئەوا لانیکه‌م دووربیت. ئەم پشهمه‌رجه‌ به‌ ئه‌وه‌ن تاکو به‌ نیو به‌رمه‌نگار بوونه‌وه‌ی پالنه‌رانی ناکوکییدا دروست بکرن له‌وه‌نه‌ به‌لام هه‌ر ته‌نها سنووردار و په‌یه‌وست نیه‌ به‌مانه‌وه‌ مه‌ک: قسه‌ی رق و کینه، پناه‌ه‌لدان به‌ توندوتیژی، ووتاری هانده‌رانه، ووتاری تاییفی و دابه‌شکه‌ر له‌ فه‌زای گشتیدا.

چی به‌ نه‌جام گه‌یه‌نراوه‌؟

په‌ر سه‌ی دیاریکردنی سو‌ده‌مه‌دانی پروژه‌مه‌که (ریکه‌راوه‌ ناخکومییه‌ په‌یه‌وه‌ندیدار مانی عیراق، چالاکوانانی بواری دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌دا، ئەوانه‌ی پنیان ده‌وتریت پالنه‌وانانی (دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌دا) له‌لایهن ژماره‌یه‌ک لایه‌نی په‌یه‌وه‌ندیداره‌ دیاری کران، مه‌ک ریکه‌راوی نیوده‌وه‌تی کۆچ (IOM)، GIZ، هاوپه‌یمانی بۆ قهره‌بووکردنه‌وه‌ی دادپه‌روهرانه (C4JR)، PAX، Impunity Watch، کۆمه‌له‌ی نه‌لمه‌م‌لی عیراقی هه‌ند پاشان دانیشتنیکی زانیاری یه‌ک پروژه‌ له ۳۰ تشرینی دوومه‌ی ۲۰۲۱ له‌ شاری هه‌ولێر به‌رموچوو. له‌م دانیشته‌دا پروژه‌مه‌که پشکه‌ش به‌ زیاتر له ۳۰ ریکه‌راوی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی عیراقی کرا و گفتوگۆکان له‌سه‌ر پیداو یستیه‌کانی دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌دا له عیراق ده‌ستپه‌یکرد. لیستی سه‌ره‌تایی ئەو ریکه‌راوانه‌ی چانسی هاوبه‌شبوونیان هه‌یه، که پیکه‌تیبوو له‌ زیاتر له 30 ریکه‌راوی ناخکومی که پنه‌ره‌مکانی پشتر دیاریکردنی شایسته‌یه‌یان جیبه‌جی کردبوو، له‌ ریکه‌ی به‌رموهردنی په‌ر سه‌رنامه‌یه‌کی پیکه‌ته‌دار و نه‌جامدانی چاوپیکه‌وتنی به‌دواداچوونه‌وه‌ قه‌بارمه‌کی بۆ 15 ریکه‌خوا که مه‌رکابه‌وه‌ له مانگی نازاری ۲۰۲۲ دا خولگی تواناسازی سی پروژه‌ له هه‌ولێر به‌رموچوو بۆ ریکه‌راوه‌کان که تیبدا بناغه‌کانی (دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌) روونکرایه‌وه، له‌گه‌ل تپه‌روانییه‌کی گشتی تاییه‌ت له‌ په‌ر سه‌ه‌کانی (دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌) له عیراق. سه‌ره‌رای ئەوه، پشکه‌یه‌ک بۆ دیزاینکردنی پروژه‌مکانی دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌ له‌سه‌ر ئاستی ناوخۆیی به‌ نمونه‌ی به‌راوردکاری (به‌لگه‌نامه، نه‌رشیفی زاره‌کی، دانیشتن، کونفرانس و کۆبوونه‌وه‌ی باز نه‌یی) پشکه‌ش کرا و گفتوگۆی سه‌ره‌تایی له‌سه‌ر خاله‌کانی چوونه‌ ژووره‌وه‌ی نه‌گه‌ری بۆ چالاکییه‌کانی دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌ له ناو کۆمه‌لگه‌کانی ئه‌نجامدرا. له مانگی ئایاری ۲۰۲۲ دوو وۆرک شوپ، له‌ که‌رکوک و موسل، نه‌جامدرا، که تیشکیان خستوته سه‌ر به‌شداریکردنی ریکه‌راوه‌مکانی ژنان و گهنجان له بنیاتناتی ناشتی و په‌ر سه‌ه‌کانی (دادپه‌روهری گواستراوه و دادپه‌روهری نوژنه‌کردنه‌وه‌)

جگه له پالەوانانی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه که له کەرکوک و موسڵ چالاکن، کۆمەڵێک چالاکوانی ناوڤۆیی مافی مرۆف، مافی ژنان و گەنجان بانگهێشت کران بۆ فراوانکردنی مەودا و ناگادارکردنەوهی گفتوگۆکە بە تیشک خستنه سەر نیگەرانی و نازەزایی و پێداویستییه تایبەتەکانی کەرکوک/موسڵ. ئەم گفتوگۆیانەیی ئەنجامدارون بە دەرەنجامەکانی تووژینهوهی چۆنایەتی قوول ناگادارکراونەتەوه که له لایەن دامەزراوهی **تووژینهوهی کۆمەڵایەتی** قازانج نەویست که بئەکەمی له عێراقه له پارێزگاکانی سه‌لاحەدین، کەرکوک، و دیاله ئەنجامدراوه ، که پشکنینی سکالاکان نیگەرانیەکانی کۆمەڵگا و پەنجەرەکانی دەرەفت بۆ دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه له چوارچێوهی دادپەرۆری گواستراوه دەکرد. کۆتا وۆرک شوپەکه له 15ی حوزمیران له هەولێر رێکخرا که نوێنەری 15 رێکخراوی ناحکومی له دەرەنجامی میزگردهکان ناگادارکراونەوه و بێرۆکەیان له باره‌ی بەشداریکردنی کاریگەرانه له پرۆسە‌ی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه له عێراقدا خراوەروو. له کۆتاییدا، نامزایک له‌سەر دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه له‌لایەن پەسپۆرانی بوارمکه له عێراق و دەرەوه و هەرەها پەسپۆرانی دەزگای ژیان بۆ مافەکانی مرۆف پەره‌ی پێدراوه بۆ ناگادارکردنەوه و دا‌بێنکردنی گە‌یشتن بە سەرچاومکان و رێنماییکردنی پالەوانانی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه له پەرەپێدانی پرۆژەکانیان. نامزایمکه که ناو‌رۆکەکەمی نەک هەر تیشک دەخاتە سەر باشترین پراکتیزە نیو‌دەولەتییه‌کان، بە‌لکو ناو‌ئێه‌یه‌کی بۆ‌چوونی رێکخراوه ناحکومییه ناو‌ڤۆییەکان و چالاکوانان و نوێنەری کۆمە‌ڵگایه، به زمانی ئینگلیزی و عەرەبی و زمانی کوردی دەخ‌رێتە بەر دەست.

دەرگا بە‌بایه‌خه‌کانی دەرەفت بۆ دەستتێوه‌دانه‌کانی دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه له ناستیکی ناو‌ڤۆییدا

ره‌چاو‌کارییه‌ بنه‌رەتییه‌کان

بۆ هەر دەستپێشخەرییه‌کی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه. تاکو بخرێتە‌گەر له زەمیندا ئەوا دە‌بێت ناسایش بۆ گشت ئەوانە‌ی بە‌شدارن دەست‌بەر بک‌رێت. ئەمە شیکاریی ناسایشی شارێک، ناوچه و سنووری نێ‌دارییه‌کی تایبەتی دە‌وێت، بە‌لام هەر‌وه‌ها شیکارییه‌کی جیای ئە‌وه‌ی داخۆ شوێنیکی تایبەت له‌باره بۆ گونج‌وترین مەرجەکان له‌ پێ‌ناو بۆ‌نه‌ پێ‌شوازییه‌کان له‌گە‌ڵ تاکه‌ هەر‌شه له‌سەرەکان، له‌وانه‌ رزگار‌بووان و ئە‌وانە‌شی که به‌ تۆمەتی دە‌ستتێکه‌ڵکردن له‌گە‌ڵ داعشدا گومان‌یان خراوته‌ پ‌ال، له‌وانە‌ش ئە‌ندامانی خێزانی گومان‌تێک‌راوانی داعش. هەر‌وه‌ها، بە‌ر له‌ بە‌شداریکردن له‌ هەر چالاکیه‌کدا شیکارییه‌کی زیان نە‌گە‌یاندن پێ‌ویسته جێه‌جێ‌بک‌رێت، هاوکات رەنگه‌ هە‌لسە‌نگاندنی قازانچه‌ بایه‌خدارەکان یان پێ‌شکەوتنی کرده‌ پێ‌ش‌نیازکراوه‌کان بخرێتە‌ بە‌ر باس. له‌ کۆتاییدا، بۆ هەر چالاکیه‌کی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه. تاکو له‌ تە‌واوی ئامانجیان تێ‌بگە‌ین دە‌بێت نامادە‌باشیی و پ‌الێشتیی دیار له‌ لایەن بە‌ر‌پ‌رسیانی دە‌ولەت بۆ بە‌شداریکردن و هاو‌به‌شبوون له‌گە‌ڵ رێکخراوه‌کانی کۆمە‌ڵگە‌ی مە‌دە‌نیی پێ‌ش، و له‌ مێانه‌ی ئە‌نجامدانی چالاکیه‌کان و دوا‌ی تە‌واوبوونی.

بۆ ئە‌نجامدانی هەر چالاکیه‌کی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه دە‌بێت لانی کە‌م رازیبوونیکی ناراسته‌وخۆی (هەر‌وه‌ها گە‌رمەتی ناسایش له‌ هە‌ندیک حاله‌تە‌کاندا) دە‌سه‌لاته‌ پە‌یوه‌ندی‌دارەکان پێ‌ویسته.

پێ‌شه‌کی

بۆ ئە‌وه‌ی ئامانجی ئە‌م پرۆژه‌یه‌ بک‌رێتە‌ واقع، رێکخراوه‌ ناحکومییه‌کان (پالەوانانی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه) کاریان‌کرد بۆ دۆزینه‌وه‌ی زمانه‌ هاو‌به‌شه‌کان بۆ پێ‌که‌وه‌ کارکردن له‌ پێ‌ناو پێ‌خستنی رێکارەکانی نۆژەنکردنەوه بۆ دادپەرۆری. ئە‌مەش به‌ واتایه‌ دێت که به‌ بێرۆکە‌ی دە‌ستپێشخە‌رانە‌وه دەرکە‌ون – له‌ گشت پێ‌که‌اته‌کانی کۆمە‌ڵگە‌ی جو‌ر‌به‌جو‌ری عێراقدا – بۆ دووباره‌ بێر‌کردنە‌وه له‌ رێگاکانی بە‌رمو‌ ناشتی و دادپەرۆری که هە‌نوکه‌ گیراونه‌ته‌ بە‌ر و گیراونه‌وه‌ی متمانه‌ی کۆمە‌ڵگه‌. هەر ئە‌ندامانی کۆمە‌ڵگه‌ رۆ‌لێکی هە‌یه‌ جێ به‌ جێی بکات و ئە‌و توانایه‌یان هە‌یه‌ بۆ بە‌شداریکردن له‌ هێ‌نانە‌دی دیدگایه‌کی هاو‌به‌شی کۆمە‌ڵگه‌ و دە‌ولەتی عێراقی که ریز له‌ مافە‌کانی مرۆف بک‌رێت و بیا‌پارێزێت. پێ‌که‌اته‌یه‌کی هەر‌ه‌ سه‌ره‌کی له‌ پێ‌ناو بە‌دە‌ست‌هێ‌نانی گۆرانکاری له‌ بنیادنانی ناشتیدا، بریتیه‌ له‌ رێکاره‌ گشتگیرو بە‌ر‌ده‌وامەکان و بە‌شدارمکییه‌کان له‌سەر ناستی گشتی. چالاکیه‌کانی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه سه‌رکە‌وتوانه‌ متمانه‌ بنیاد دە‌نێن و بە‌شدار‌ی به‌ تە‌واوی کۆمە‌ڵگه‌ ده‌کە‌ن له‌ بریاردان، به‌‌ه‌ادانان، و به‌گ‌ر‌خستنی کاریگەرانه. به‌ رە‌چاو‌کردنی گشت ئە‌م مە‌رجانه ، پالەوانانی دادپەرۆری گواستراوه و دادپەرۆری نۆژەنکردنەوه ئە‌مانه‌یان بە‌ر‌ه‌مه‌پێ‌نا:

پێ‌ش‌خستنی هاو‌دە‌نگی له‌گە‌ڵ قوربانیان و کۆمە‌ڵگه‌ کار‌تێک‌راوه‌کان به‌‌وه‌ی سنووره‌کانی خێ‌له‌کییدا

ئە‌زمونه‌ راسته‌وخۆ و ناراسته‌وخۆ‌کانی ش‌ال‌اوی بە‌رفراوانی پێ‌ش‌ئێ‌لکاری، کۆدە‌تا توند‌رە‌مو‌مکان و گ‌ر‌زیه‌ خێ‌له‌کییه‌کان له‌ نێ‌وان گرووپه‌ نە‌ژادی و ناینبیه‌ جیا‌وازمکان له‌ عێراقدا تە‌شە‌نه‌یان سه‌ند بۆ زە‌نگیکی ناگادارکردنەوه‌ی پە‌ر‌تە‌وا‌ز‌بوون و لیک‌تر‌ازانی گرووپه‌ کۆمە‌ڵایه‌تییه‌ جیا‌جیا‌کان، گشتیان چاو له‌ یە‌ک‌تری دە‌بە‌رن به‌ پله‌ی جیا‌وازی جیا‌وازی گومان‌بازی و بێ‌تمانه‌یی. پە‌ی‌وه‌ندی و کار‌تێک‌ری نێ‌وان ئە‌م کۆمە‌ڵگه‌ جیا‌جیا‌یانه‌ به‌ زۆری به‌ گ‌ر‌زیه‌ی و ئ‌ال‌وزیه‌یه‌کانه‌وه هێ‌لی بۆ کیشراوه و ناسینراوه. رزگار‌بووان به‌ تایبەتی به‌ گومانن بە‌رامبەر ئە‌گە‌ری ئە‌وه‌ی که تاکه‌کانی سه‌ر به‌ کۆمە‌ڵگه‌ی تاوان‌بار تووشی زیان‌بەر‌کە‌وتن بووبن و وه‌ها بووبن به‌ شایسته‌ی دادپەرۆری، قە‌رمبو‌کردنە‌وه و لێ‌بو‌وردن‌خوازی. ئە‌م تێ‌روانینه‌، هەر‌چە‌نده‌ مایه‌ی تێ‌گ‌ه‌یشتنه‌ و ه‌ک لێ‌ک‌وتە‌یه‌کی تر‌وامایه‌کی د‌ژ‌وار، بە‌لام له‌ راستیدا ر‌وانی‌تێکی چە‌وته و دە‌ش‌بێت راست‌ب‌ک‌ر‌تێه‌وه له‌ رێگه‌ی کارکردن له‌ ناستی خوار‌وه. نموونه‌یه‌کی بە‌ر‌چاو که دە‌توانێت خزمەتی هۆکاری نام‌ز‌ه‌پ‌یداو بکات: کوشنتی بە‌رفراوانی ئە‌ندامانی هۆزی ال بو نېمر (سوننی) له‌ پارێزگای ئە‌نبەر له‌ لایەن داعشه‌وه. هە‌نوکه‌ خێزانه‌کانی سه‌ر به‌م هۆزه‌ بوون به‌ پ‌نه‌ه‌نده‌ له‌ ئە‌نبەر و شارە‌کانی تری عێراقدا. ئە‌وان پێ‌ویستیان به‌‌وه‌ قە‌رمبووی وەر‌ب‌گ‌رن له‌وانه‌ دان‌پ‌ێ‌دانان و نیشته‌جێ‌کردنە‌وه، قە‌رم‌بووی ماددی ه‌ند.

نامازمدان به کولمه‌مرگی نیم رزگار یوانه و گردانه‌میان و پیوه‌ندی به‌ستن له‌گه‌ل رزگار یوانی دیکه‌ی دهست داعش به ستر اتیز بیه‌کی دلشادکمر ده‌جیت. نهمه ده‌بیت به به‌شیک له ده‌ست‌پیش‌خهر بیه به‌رفراوانتر مکه‌ی دانپندانان، راستی و یادکردنه‌وه که تیشک ده‌خاته سهر گیرانه‌وهی سهر جهم پیکه‌اته زیانلیکه‌وتومکان، هه‌روه‌ها نهمونه‌کانیان له‌گه‌ل نادادپه‌روه‌ی، په‌راویخستن و به‌ته‌نگه‌مه‌هاتی داریز‌راوو. زیاتر بابه‌تییانه، به‌نهمان‌گه‌یاندنی دانپشته‌کانی گه‌واهییدان پیشنیارکراه له‌گه‌ل رزگار یوان و کومله‌گه به‌ئامان‌گیراومکه‌یان له لایمن داعشه‌وه. دانپشته جیابه به‌کمه‌کان له‌گه‌ل کومله‌گه که‌مینه‌کان و کومله‌گه‌ی سونپیدا له‌پالدا و پاشان دانپشته‌ی هاوبه‌شپینکراو له‌گه‌ل به‌شدار بوه هه‌ل‌یز‌یردراومکان له سهر جهم کومله‌گه‌کانه‌وه. مه‌به‌سته‌که بریتیه له دانپندانان به قوربانیبون و دهر برینی هاوده‌نگی له‌گه‌ل هه‌موو نهمونه‌ی نازاردراون.

گشتاندن و مافه‌کانی ژنان له ریگه‌ی چاودیزیکردنی به‌کارخستنی دووم نه‌خشه‌ی کرده‌ی نیشتمانی کارنامه‌ی نه‌ته‌وه به‌گرتوه‌کان سه‌بارت به ناشتی و ناسایشی ژنان.

له ناوخی کارنامه‌ی دادپه‌روه‌ی گواستراوه و دادپه‌روه‌ی نوژنه‌کرده‌وه‌دا نهمه‌یه که پنیوسته بو پیشخستنی نهم ریکاره‌نه‌ی رچاوی جینده‌ر بکات بو مامله‌کردن له‌گه‌ل رابردودا. زورجار له‌بیرده‌کریت که نهمونه‌کانی ژنان له جه‌نگدا بیونینن نهموش له‌بهر باریان که ژن. که‌وایه، هه‌ر هه‌ولیکی دادپه‌روه‌ی گواستراوه و دادپه‌روه‌ی نوژنه‌کرده‌وه، له پیناو نهمه‌ی نوین‌ه‌رایه‌ی هه‌مووان بکات و متمانه‌پینکراو، و کاریگه‌ربیت، ده‌بیت ژن له‌خوب‌گرتیت. راده‌ی پیش‌نیلکاری سیکسی پیوه‌ندی‌دار به ململانیه‌کانه‌وه به مه‌به‌ست نهمان‌دراپیت له لایمن داعشه‌وه وک تاکتیکیکی شهر به نامانجی ویرانکردنی کومله‌گه‌کان، هه‌روه‌ک نایه‌کسانیی ره‌گداکتیوی جینده‌ر و پیش‌نیلکاری پیوه‌ست به ره‌گه‌زه‌وه له عیزاق، وا ده‌کات که‌سی ده‌سه‌لاتدان به ژنان بو جیبه‌کردن و به‌گه‌رخستنی ده‌ست‌پیش‌خهر بیه‌کانی دادپه‌روه‌ی گواستراوه و دادپه‌روه‌ی نوژنه‌کرده‌وه له گورمه‌پانه‌کدا به‌هیزتر بیت. نهمه ته‌نه‌ا فه‌راه‌مکردنی گۆشه‌نیگا هه‌ستیاره جینده‌ر بیه‌کانی به‌نامه‌کانی فه‌ره‌بووکرده‌وه‌ی هه‌نوکه و بییی و دادگه‌ریی تاوانیی ناخوازیت به‌لکو هه‌روه‌ها چاکسازی چوارچنوه‌ی یاسایی نیشتمانی و کردارییش ده‌گرتیه‌وه که پیش‌نیلکاری پیوه‌ست به ره‌گه‌زه‌وه (GBV) رینپندراوه به‌ردوام بیت له‌گه‌ل پاریزه‌بندپیدا.

تیش‌خستنه سهر لاوان له ریگه‌ی بو‌نه‌کانی راگه‌یاندن و به تابه‌تی توری کومه‌لایه‌تی

له ریگه‌ی میزگرده‌که‌ی موسل ده‌رکه‌وت که به‌کیک له وکهر خه‌ره هه‌ره هه‌واپنده‌ره‌کانی گورانکاری لاوانن. به‌واتابه‌ی، هه‌ر که ده‌سه‌لاتدار بیتیه نهم بیه‌کان دارووخان له کاتی داگیکاری داعشدا، وا ده‌رده‌که‌وت که نهمه لاوتره‌کان که‌متر بوونه هه‌لگری هه‌ستی گوتیراپه‌لویونی ده‌سه‌لاتدار بیتیه نهم بیه‌کان، ریش‌سپیه‌کانی کومله‌گه و رابه‌ره ناینبیه‌کان. نهم حالته‌وه وک ده‌ره‌نهمی فه‌رمانه‌واپه‌تی درنده‌ی داعش له موسل، نهمان می‌شکیان له وه‌هم پاکرایه‌وه، وچاونه‌ترستریان لیهاات تاکو پال به گورانکاری به‌کانه‌وه بنین له‌دیو هه‌له‌کیشراومکانی خیزان، ده‌سه‌لاتدار بیتیه ناینبی و خه‌له‌کیه‌که‌ی کومله‌گه. نهمه ره‌نگه بیتیه خالیکی ده‌ست‌پیکیکی دلشادکمر له پیناو زنجیره‌یکه پرورژه به نامانجی هاندانی لاوان له به‌شداریکردنی چالاکیه جیاجیایکی دادپه‌روه‌ی گواستراوه و دادپه‌روه‌ی نوژنه‌کرده‌وه‌دا.

پیش‌خستنی هاوالاتیبوونی کارا

پیش‌خستنی ناوه‌روکی هاوالاتیبوون وک به‌سته‌ریکی یاسایی له نیوان تاک و ده‌وله‌تدا به ده‌ست‌نیشانکردنی هه‌کاره‌کانی نه‌هیشتنی به‌شداریکردنی ته‌واوته‌ی تاکه‌کان له کومله‌گه‌دا. نهم هه‌کارانه ده‌شیت ناهاوتا بن به‌لام فیرانه خه‌لگه‌راییی، په‌رته‌وازه‌مکردن، گه‌نده‌لکاری و هتد... له‌خوب‌گرتن. نهمانمانی کومله‌گه جیاجیایکی بو نهمه‌ی به‌شدارییان پیکرتیت له چالاکیه هاوبه‌شپینکراومکاندا (بو‌نه‌کان) له زانکۆکان، موزمه‌خانه‌کان، ناوه‌نده‌کانی کومله‌گه و شوینه گشتیه‌کان بو گه‌نگه‌شه‌کردنی کیشه باومکان له سهر ناستی کومله‌گه‌ی، هه‌ریمی و نه‌ته‌وه‌ی. نهم کیشانه‌ش بریتین له: مافه‌کانی مرۆف، پیش‌خستنی سه‌روه‌ی یاسا و فه‌رمانه‌واپه‌تی باش، به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی گه‌نده‌لکاری کارگیری و بیسه‌روه‌رییی، ده‌ست‌نیشانکردنی چاکسازی به‌داه‌ره‌وه‌یه‌کان، کارکردنی یاساکان، و په‌مکردنی سه‌روه‌ریییان، توکمه‌کردنی پیواژو دادوه‌رییه فه‌رییه‌کان (دادگه‌ریی و پۆلیس) وک سه‌پاندنه‌کانی یاسا و ده‌ستور و دانوستانی سه‌ره‌کی له پیناو چاره‌سه‌رکردنی مشتومره‌کان له بری پیواژوی دادوه‌ریی ناهه‌رییی هه‌ر وک میلیشیا چه‌کداره‌کان، سه‌ره‌ک هه‌زه‌کان یان ریسه‌ری باله.

ده‌ست‌تیه‌ردانه هه‌مه‌لایه‌نه‌کانی نوژنه‌کرده‌وه‌اپنیدانانی ناشتی له‌سه‌ر ناستی ناوخیی

زنجیره‌یکه چالاکی جۆربه‌جۆر له‌سه‌ر ناستی ناوخیی پیشنیارکراون له پیناو په‌مکردنی هاوده‌نگی نیوان کومله‌گه‌کان و به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی پالنه‌ره‌کانی ناکوکی.

- به‌جیگه‌یاندن، به هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ل وه‌زاره‌تی کشتوکال، ریکه‌خراوه ناخکومیه‌کان و کومله‌گه ناوخییه‌کان، ده‌ست‌تیه‌ردانه‌کان به نامانجی جاندنه‌وه‌ی درمخت و به‌روه‌بووه ویرانکراومکانی تیو زنجیره ناگرکه‌وتنه‌وه‌کانی نه‌نه‌وه‌ا، به تابه‌تی له ده‌وره‌به‌ری به‌عشیه. نهمه سه‌ره‌ری پالپشتیکردنی بزئیوی جووتیاران و خیزانه‌کانیان ده‌بیت، پیشاندانی پابه‌ندبوون و ویستی چاک بو ده‌ست‌نیشانکردنی کیشه‌که (وا ده‌رده‌که‌وتیت زۆربه‌ی ناگرکه‌وتنه‌وه‌کان له لایمن نهمانمانی داعشه‌وه داگیرسیناربن وک تاکتیکیی تازهی کوده‌تا، له کاتیکدا نهمانیت ده‌ره‌نهمانیکیی مشتومره خه‌له‌کیه‌کان بوون). نهمه ده‌شیت هه‌روه‌ها هاوکاریش بکرتیت له ریگه‌ی کومه‌کرده‌کانی توی دانه‌وه‌یله، و په‌روه‌مکردن ده‌باره‌ی ته‌کنیکی داهینه‌ره‌نه‌ی کشتوکالی بو چاکترکردنی

خۆراگرىتىيى بەروبوومەكان بە وشەكسالىي و گۆرانكارىيەكانى كەشوهەوا، بەرھەمەكان زىاد بىكەن و كشتوكالكردى لىبرەوسەندوو پىشبخەن.

- بەشدارىيىكردى رابەرە ناينىيەكانى نەينەوا بۆ ميانرەموكردى وتاردانەكانىيان لە پىناو خۇبەدوورگرتن لە گوته رقاويى و قولكردەنەوى دابەشبوونى خىلەكىي كە بازنەكانى توندوتىژى پانتر دەكات.
- كەمكردەنەوى مەيل بۆ كارى سەربازى، وەك ھەلگرانى چەك و بىرۆكەى شەھىدبوون فىرانە شكۆداركراون. لە برى ئەو، رۆلى بەرپاكەرانى ناشتى با بەرز رابگىرىت و رىزى لى بگىرىت.